

veri nominis, den waren kerkhervormer naar Rome's hart, te schitterender te doen uitkomen, daarachter als donkere folie het schier demonische beeld teekende van die andere reformatoren, die, al noemden ze zich zelf „herstellers van de oude tucht”, in waarheid bedervers der Kerk waren geweest, hoogmoedige en opstandige menschen, op wie het woord des Apostels van toepassing was : vijanden van het kruis van Christus, aardschgezinden, wier God hun buik was. Hun doel was niet geweest, zoo heette het, om de zeden te verbeteren, maar om de hoofdwaarheden van het geloof te verloochenen ; zij hadden, naar de willekeur van den eersten den besten meest bedorven vorst of volk zich voegend, leer, regeering en tucht der kerk met geweld trachten te vernietigen. Aan hun optreden was te wijten de ondergang van geloof en zeden ; aan hen de twisten en oorlogen, die de krachten van Europa hadden uitgeput ; aan hen de afval van het geloof en de revolutiegeest van onze dagen ; zij hadden onder het voorgeven van de heilige vrijheid te handhaven over de kerk gebracht die pest van ondeugden en onderstboven-keering der tucht, waartoe misschien zelfs de middeleeuwen niet gekomen waren. ²⁾

Wel heeft de storm van verontwaardiging, die bij het bekend worden dezer Encycliciek in alle Protestantsche landen losbarstte, de niet onduidelijke afkeuring van haar heftige taal zelfs in Roomsche kringen beluisterd en bovenal het krachtige diplomatieke protest der Pruisische regeering bij de Curie tot gevolg gehad, dat de afkondiging dezer Encycliciek in Duitschland niet doorging, en de Paus officieel liet verklaren, dat het zijne bedoeling niet was geweest de Protestantsche volkeren of vorsten te beleedigen, maar teruggenomen werd de aanklacht tegen de Reformatoren zelf ingebracht niet ³⁾. Trouwens wat deze Encycliciek uitsprak, behelsde niet anders, dan wat de Pauselijke stoel steeds als beschuldiging tegenover de Reformatie had doen hooren. Stelde Leo XIII, om alleen tot de meest recente voorbeelden mij te bepalen, in zijn Encycliciek *Diuturnum illud* van 29 Juni 1881 de